

เทศน์เช้า วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันพระนะ วันเพ็ญเดือน ๑๒ ด้วย ลอยกระทง แล้ว
เกิดราชนิเสสจสวรรคต เขาต้องให้ไว้ทุกข์ แต่ไว้ทุกข์ๆ ประเพณีวัฒนธรรม ถ้าเห็นสมควรพอดี
ถ้ามันเป็นเรื่องโลกๆ มันเตลิดเปิดเปิงไป

แต่เวลาเรามีศีลมีธรรมของเรา ถ้าเราทำของเราได้ มันก็ดูสวยงาม เห็นไหม ความ
เหมาะสม มันเหมาะสมที่ไหน มันเหมาะสมที่หัวใจเราเป็นธรรม ถ้าหัวใจเราเป็นโลก เราก็จะไป
แบบประสาโลกๆ เลย

วันพระๆ พระผู้ประเสริฐ ประเสริฐในหัวใจดวงนี้ ถ้าประเสริฐในหัวใจดวงนี้ เรามีพระ
กลางหัวใจของเรา ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ จะเพลินสิ่งใดแล้วมันไม่หวั่นไหวกับสิ่งใดทั้งสิ้น

ถ้าเป็นพระพุทธศาสนา ศาสนาแห่งปัญญา ถ้าคนมีสติปัญญาแล้ว แก้ไขวิกฤติในชีวิต
ได้ทุกเรื่อง สิ่งที่เกิดขึ้นๆ แม้แต่เล็กน้อย ท่ามกลาง และยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่ขนาดไหน เวลาคนเกิด
คนแก่ และคนเจ็บ คนตาย เวลาจะเป็นจะตายขึ้นมาแล้วยิ่งใหญ่นัก

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะบรินิพพาน เดินไปนะ โปรดไปตลอดทางเลย
สุดท้ายแล้ว แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องสิ้นชีวิตนี้ไป มันเป็นเรื่องธรรมดา เป็น
เรื่องธรรมดาของใจที่มันเป็นธรรมๆ ไง

แต่ถ้ามันเป็นโลกๆ สิ่งเกิดสิ่งตายเป็นที่น่ากลัวสยดสยองทั้งสิ้น แต่เป็นเรื่องธรรมดา ถ้า
เรื่องธรรมดา ที่เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นมาได้ตามความเป็นจริงใจ มันเป็นเรื่องจริงที่ไหน มันเป็นเรื่องจริงที่ในหัวใจของตน

ถ้ามันเป็นจริงที่ในหัวใจของตน เห็นไหม ภายนอกและภายใน

สิ่งที่เรื่องภายนอกๆ ภายนอกมันเป็นเรื่องประเพณีวัฒนธรรม เป็นเรื่องสิ่งที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลาทางวิชาการถึงบอกว่าโลกนี้คือละคร

โลกนี้คือละครนะ ชีวิตนี้คือการสวมบทบาทของการใช้ชีวิตของเรา สมบทบาทของเราหรือไม่ เราเห็นภัย ในพระพุทธศาสนา เราเห็นภัยในวัฏสงสารมาบวชในพระพุทธศาสนา เราจะฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา

พระภายนอก พระภายใน

เวลาบวชพระๆ บวชธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สมมุติสงฆ์ๆ แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้ามันสงบระงับเข้ามา สงบระงับเข้ามาเป็นสมาธิ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตสงบไม่มี

ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา นั่นนะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ที่เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นของเรา มันจะเป็นขึ้นมาในหัวใจของตน ถ้ามันเป็นขึ้นมาในหัวใจของตน มันรู้มันเห็นของมันทั้งสิ้น

เพราะเวลามันทุกข์ มันทุกข์อย่างไร

มันทุกข์เพราะเราพลั้งเผลอ มันทุกข์เพราะเราขาดสติ มันทุกข์เพราะเราไม่เท่าทันกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของเราเลย

เราเห็นภัยในวัฏสงสาร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอบรมบ่มเพาะสั่งสอนมาแล้วไง สั่งสอนมา เราก็ศึกษามาเป็นภาคปริยัติ เป็นธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา แต่เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาเป็นของเรา ของเรา สติปัญญามันเท่าทันความรู้สึกนึกคิดของเรา เท่าทันความรู้สึกนึกคิดของเรา เห็นไหม

ไฟ ใครจะเอาไฟเอาไฟมาเผาตัวเอง แล้วสิ่งที่มันเกิดขึ้นมันเป็นธรรมดา มันเป็นธรรมดาเพราะอะไร เพราะพรหม ชั้นที่ ๑ เทวดา ชั้นที่ ๔ มนุษย์ ชั้นที่ ๕ นรกอเวจีละ เกิดภพใดชาติใด เขาก็มีสถานะอย่างนั้น ถ้ามีสถานะอย่างนั้น มันก็เป็นธรรมชาติของเขา

นี่ไง เวลาพระอินทร์ฯ พระอินทร์ที่ว่าปกครองเทวดาของเขา แต่สิ่งนั้นผู้ที่ได้ปกครองเขามีแสง มีทิพย์สมบัติมากกว่า มาใส่บาตรพระกัสสปะ

พระกัสสปะบอกว่า “มหาบพิตรอย่าชี้โก่งลิ”

เพราะเวลาเข้ามาสนทนาปฏิบัติ พระอรหันต์ออกมาจะโปรดสัตว์ฯ จะไปโปรดคนทุกข์คนจนให้เขาได้บุญได้กุศลของเขา ให้เขาพ้นจากทุกข์ของเขา

มหาบพิตรมาปลอมเป็นคนจนมาใส่บาตรไ

“มหาบพิตรอย่าชี้โก่งลิ เขามาโปรดคนจน”

“เกล้ากระผมจน”

จนเพราะอะไร

จนเพราะแสงหรือทิพย์สมบัติผู้ได้ปกครองไม่ได้ จะมาใส่บาตรฯ เพื่อเสริมทิพย์สมบัติอันนั้นไ

เห็นไหม เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เราเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มีความรู้สึกนึกคิด เพราะความรู้สึกนึกคิดสามารถให้เราต่างจากสัตว์เดรัจฉานไ

สัตว์เดรัจฉานมันทำคุณงามความดีของมันได้ แต่มันบรรลุลิขิตไม่ได้ เรามนุษย์เท่านั้นที่บรรลุลิขิตได้ มนุษย์ เทวดา อินทร์ พรหมที่เป็นสัมมาทิฐิไ

เทวดา อินทร์ พรหมที่เขาเป็นมิจฉาทิฐิ เขาไม่สนใจเลย เวลาเขาไม่สนใจ เวลาเขาหมดอายุขัยของเขาไ คอตก เพราะตกจากสวรรค์แล้วจะไปไหนล่ะ เพราะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไ มันเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเรื่องธรรมดา เห็นไหม

วันพระฯ ถ้าวันพระขึ้นมา ภายนอกและภายใน

ภายนอกคือชีวิตความเป็นจริงของเรา นี่ภายนอก คือเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ
พระพุทธศาสนา เราสร้างคุณงามความดีของเรา ไม่ต้องยิ่งใหญ่อะไรนักหรอก สร้างคุณงาม
ความดีของเรา ตั้งสติของเราขึ้นมา

ชีวิตเกิดมาทำไม เกิดมาเพื่ออะไร ทั้งชีวิตนี้ทำอะไรมาบ้าง แล้วคุณสมบัติ คุณงาม
ความดีของจิต เราได้หามาหรือไม่

ไม่รู้จัก รู้จักแต่ชีวิตนี้แล้วยึดมั่น ชีวิตนี้เป็นของเรา

ตายหมดนะ

เวลาตายไปแล้วก็ตายจากชีวิตนี้ไปไง แล้วจิตไปไหนล่ะ ถ้าทำคุณงามความดี ลงที่
นั้นนะ

มาวัดนี้ใครชวนมา

ศรัทธา

ศรัทธามันเกิดจากอะไร

เกิดจากจิต

เกิดจากจิต แล้วทำแล้วไปที่ไหน

ทำแล้วไปอยู่ที่จิต เพราะจิตนั้นเป็นต้นเหตุ เป็นที่เกิดและที่เป็นไปของมัน สิ่งนั้นมันจับ
ลงที่นั่น เพราะอะไร

๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พระโพธิสัตว์ๆ ที่ทำคุณงามความดีมาไง มาสะสม
ลงที่นั่น สะสมลงที่นั่นไง จะแย่งชิงอย่างใดก็แย่งชิงไม่ได้หรอก ใครจะแย่งชิงอย่างไรมันเป็นไป
ไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันแย่งชิงสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้

นี่ไง หลวงตาพระมหาบัวท่านพูด โครงการช่วยชาติฯ ถ้ามีคนปองร้ายท่าน ท่านบอกว่า
มันก็แค่อาวุธผ่านกระดุกคอเท่านั้นนะ มันถึงใจท่านไม่ได้หรอก

ถ้ามันเป็นจริงนะ ใครจะทำร้าย มันก็ทำร้ายได้แต่ธาตุ ๔ ร่างกายนี้เท่านั้นนะ มันเข้าถึงใจไม่ได้หรอก มันเข้าถึงสิ่งนั้นไม่ได้ ถ้ามันเข้าถึงสิ่งนั้นไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันไม่ส่งออกมารับรู้ไง ไม่มาแบก

ความรู้สึกนี่คิดมาแบกไว้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป สอุปาทิเสสนิพพานไป สิ่งนี้เป็นเศษส่วน มันเป็นเศษทิ้ง เพราะอะไร เพราะมันสื่อสารกันด้วยขันธ ๕ ด้วยการสื่อสารนี้แหละ แต่มันเป็นขันธ ภาว หเว ปญจกฺขนฺธา ขันธเป็นภาระหน้าที่

แต่ของเราถ้าเป็นปุถุชนคนหนานะ ขันธมาร เพราะขันธมันมีทุกข์มีสุข ขันธมันมียึดมั่นของมัน ขันธมาร เพราะมารมันเสวยเต็มที่ แต่เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันละ มันทิ้งสังโยชน์มันขาดเป็นขั้นๆ เข้าไป จนทำลายภวาสวะ ทำลายภพไป

หลวงปู่มั่นท่านพูดไป ก็เลศอวิชชามันอยู่ที่ฐิติจิตใจ แล้วทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ทำลายฐิติจิต มารมันอยู่ไหนละ มันไม่มีที่อยู่แล้วกันนะ ทำลายที่อยู่ทั้งหมดแล้ว

ทำลายที่ไหน

ทำลายหัวใจของตนไป มันถึงไม่มีภวาสวะ ไม่มีภพ ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไป

แล้วมันเกิดที่ไหนละ

วันพระ วันพระๆ ไปทำบุญทำกุศลเพื่อศรัทธาของเรา ถ้าศรัทธาของเรา ถ้ามันมีศรัทธาความเชื่อแล้ว แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติ เจียนตาย

เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกไป เวลาเราเกิดมาชาตินี้มันทุกข์มันยากทั้งนั้นนะ ท่านบอกยังไม่ได้ภาวนา อย่าเพิ่งพูดว่ามันทุกข์มันยาก ว่างานมันหนัก งานหนักๆ งานรื้อภพหรือชาติต่างหาก

เวลาผู้บริหาร เห็นไหม กรรมกรวันละสามร้อย ผู้บริหารเดือนละสามแสน มันใช้สมองไป

นี่เหมือนกัน เวลาที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนา การภาวนาที่มันภาวนายับยั้งความรู้สึกนึกคิดให้ได้

สัมมาสมาธิคือเท่าทันความคิดของตน

รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ชันธ์ ๕ ถ้ามันวางชันธ์ ๕ มันเข้ามาสู่ตัวจิต เวลาตัวจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ เป็นข้อเท็จจริงของมัน ถ้าเป็นข้อเท็จจริงของมัน มันมหัศจรรย์ตัวมันเองนะ

ทั้งๆ ที่เราหาเกือบตาย เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรารู้หมดนะ แต่ทำไม่ได้ ทำไม่เป็น

ถ้ามันจะทำได้ๆ อะไรมันจะมีค่ากว่านั้น อะไรมันจะมีค่ากว่าหัวใจของคน

เรามีลูกมีได้ขึ้นมา ขอให้ลูกเราเป็นคนดี เราต้องการความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของเราให้เป็นสัมมาทิฐิถูกต้องชอบธรรมที่งดงาม

แล้วถ้าตัวเราเอง เราวางความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดทั้งหมดขึ้นมาเป็นตัวมัน ผู้รู้ ไม่พาดพิงอารมณ์

อารมณ์คืออะไร

เวลามันเป็นสัมมาสมาธิ มันไม่รู้จักพ่อไม่รู้จักแม่เลยละ ถ้ามันสวามันถึงรู้ แบ่งได้นั้นพ่อนั้นแม่ แต่ตัวมันเองเป็นอิสระ มันไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น มันเป็นอิสระในขณะนั้น ถ้าในขณะนั้น แล้วเป็นคุณสมบัติของเราหรือยัง

พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แต่เอ็งยังไม่มีสมบัติสิ่งใดๆ เลย

ถ้ามันจะมีสมบัติของเราขึ้นมา น้อมไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ครูบาอาจารย์ที่อบรมบ่มเพาะ ท่านบอกว่า วิปัสสนาอ่อนๆ

วิปัสสนาอ่อนๆ เห็นไหม

ถ้าเห็น ถ้ารู้ มันถึงจะเข้าใจได้

ถ้าเห็น ถ้ารู้แล้ว เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เวลากองทัพกิเลสกับกองทัพธรรมในกองทัพธรรม ใครเป็นคนสร้างขึ้นมา

กองทัพฯ เขาต้องตั้งกองทัพขึ้นมา ต้องซื้ออาวุธขึ้นมา เขาต้องมีการศึกษา มีการใช้อาวุธนั้นไง แล้วกองทัพธรรมของเราละ ใครเป็นคนสร้างขึ้นมา

สติที่เริ่มต้นนี้ไง ที่มีศรัทธาความเชื่อนี้ไง แล้วแสวงหาขึ้นมา กองทัพใครเล็ก กองทัพใครใหญ่

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านลั่นกิเลสนะ ขณะเล็ก ขณะใหญ่ ขณะใหญ่นี้โลกธาตุนี้ไหวหมดเลย เทวดา อินทร์ พรหมมาอนุโมทนาเลยละ

แต่ของเรานะ ขอให้เท่าทันกิเลสก็พอแล้ว แล้วถ้าชำระล้างมาได้ ขณะจะเล็ก ขณะจะใหญ่ แต่เราต้องรู้

ถ้าเราไม่รู้ เราจะรู้ได้อย่างไรว่ากิเลสมันเป็นอย่างไร

เวลาพูดนะ กิเลสมันเป็นอย่างไร ตัวมันเป็นอย่างไรบอกมา

ทุกคนจะถามว่า มรรค ๘ จะมีสติ มีสมาธิ มีปัญญาเท่าไร

มันไม่เกี่ยว มันไม่เกี่ยวเพราะอะไร เพราะคนมันชอบและรักไม่เหมือนกัน กิเลสของคนมันแตกต่างกัน ความชอบ ความปรารถนาของคนไม่เหมือนกัน แล้วถ้าไม่เหมือนกัน แล้วจะเอาอาวุธอะไรไปฆ่ามันละ

ก็ต้องเอาอาวุธเกิดจากจิตดวงนั้นไง อาวุธเกิดจากจิตที่มันชอบและมันชังสิ่งใด แล้วมันสร้างอาวุธของมันขึ้นมาโดยสมมุติแบบของมัน แล้วสมมุติแบบของมัน เวลาวิปัสสนาอ่อนๆ แล้วฝึกหัดประพฤติกปฏิบัติขึ้นมามันจะเห็นตามความเป็นจริงของมัน

เห็นตามความเป็นจริง เวลาปล่อยวางๆ ปล่อยวางก็ปล่อยวางไง มันไม่ดับทุกข์ มันไม่มีขณะ มันไม่เป็นข้อเท็จจริง ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา เวลามันเป็น เป็นอย่างไร

เพราะเวลาจะเป็นข้อเท็จจริงนะ แก่นของกิเลสนะ ความทุกข์ความโศกของเรา เรารู้ว่ามันเป็นโทษ เราไม่ปรารถนาทั้งนั้นนะ แต่ทำไมมันเกิดกับเราตลอดเวลาละ

สิ่งที่เป็นความทุกข์ความยาก เราไม่ปรารถนาทั้งนั้น เราปรารถนาแต่ความสุข แต่ทำไมความทุกข์เราถึงมันไม่ได้ละ

สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ มึงไม่รู้ถึงต้นสายปลายเหตุ จะปล่อยวางละทิ้งมันได้อย่างไร

แต่ถ้าเป็นจริงเป็นจัง เวลาพิจารณาไปแล้วกิเลสมันร้ายนัก เวลากิเลสมันบังเงาใจ ว่างหมด ปล่อยวางหมด นี่มันหลอกทั้งนั้นนะ

ทำชั่ว ทำบาปทำกรรม มันก็ยุยงส่งเสริมให้กระทำมากขึ้นไปเพื่อผลประโยชน์ของมัน เวลาสร้างคุณงามความดีๆ มันก็อ้างคุณงามความดีนั้นหลอกเราใจ ใจเราก็เชื่อ เราก็เป็นไป เพราะไม่ได้พิสูจน์ ไม่มีอำนาจวาสนาใจ

ฉะนั้น เวลาสมัยพุทธกาล พระอรหันต์มากมายมหาศาล แต่พระที่ประพฤติปฏิบัติไม่เข้าหนทางเลยก็มากมายมหาศาลเหมือนกัน เพราะมันเป็นอำนาจวาสนาของคน มันเป็นอำนาจวาสนาของสัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนาบารมีของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอัมมจักขุ พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพระอรหันต์ พระอัญญาโกณฑัญญะอยู่ในป่าตลอดชีวิตเลย ไม่ไปยุ่งกับใครเลย นี่วาสนาของเขา

พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เวลาปรารถนาเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวาเวลามา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า นั่นมาแล้ว แล้วอบรมบ่มเพาะจนเป็นพระอรหันต์แล้ว ถึงได้ตั้งเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพราะอะไร

เพราะคนทุกข์คนยากมากมายมหาศาล เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอัมมจักขุ ได้ยสะอีก ๖๐ องค์ใจ

“เธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์”

บ่วงที่เป็นโลกคือการสรรเสริญ การเอนยอ ลาภสักการะ นี่บ่วงที่เป็นโลก

บ่วงที่เป็นทิพย์ไฉ เป็นทิพย์ ดุสิ เทวดา อินทร์ พรหมต่างๆ ที่ยกย่องสรรเสริญ มันเป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้หัวใจดวงนั้นคลาดเคลื่อนออกไปจากข้อเท็จจริงอันนั้นได้

เธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์ เธอถึงเผชิญกับโลกธรรม ๘ เผชิญกับสิ่งที่หลงโลก เผชิญกับสิ่งที่ยั่วเย้าร้อยแปดพันเก้า นั่นมันเรื่องของโลกๆ ไง

ภายนอก ภายใน

ถ้าภายในมันไม่มีหลักมีเกณฑ์ มันดิษฐ์คว้างควาว เห็นไหม สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีอะไรคงที่หรอก แต่ถ้าเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา สั่นไหวมันไม่ได้ เข้าถึงมันไม่ได้ เข้าถึงมันไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันได้สำรอก มันกลายเป็นชั้นเป็นตอนของมันเข้าไป

วันพระ วันพระผู้ประเสริฐ ประเสริฐจากภายใน ถ้าประเสริฐจากภายในนะ

เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา โลกนี้คือละคร เรามีหัวใจ เรามีหน้าที่การงาน เราก็ปรารถนาความสุขแบบโลกนี้แหละ ถ้าปรารถนาความสุขแบบโลก ที่นี้ความสุขแบบโลก เรามีสติปัญญา นี่ไง ความสุขแบบโลกก็เท่านั้น ใจเท่านี้ ตะครุบเงา เหมือนคนเมาเหล้าเวลาเมาเหล้านะ พอแล้วแหละ จะไม่ดื่มอีกแล้ว เดี่ยวพุงนี้ก็ดื่มอีก เพราะคนติดเหล้า

นี่เหมือนกัน ความสุขทางโลกๆ มันก็เท่านั้นแหละ ถ้าสร้างคุณงามความดีมาน้อยขนาดไหนมันก็เท่านั้นแหละ พอเท่านั้นแล้ว แล้วสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มีมันเป็นอย่างไร

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังแล้ว สิ่งในโลกนี้คือละครมันถอดทิ้งไว้เลย

ถ้าหน้าที่ ต้องทำหน้าที่ เพราะอะไร เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา ใจมนุษย์ต้องมีปัจจัยเพื่อดำรงชีวิตไว้ แล้วชีวิตของเราถึงที่สุดไฉ

พระอรหันต์ เขาบอกว่าวิมุตติสุขๆ ก็ตายไปจะได้ไปเสวยวิมุตติสุข

เป็นไปไม่ได้ จะทำสิ่งนั้นไม่ได้ ต้องแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไฉ มันจะเป็นความสมควรพอดีแก่เวลาของเธอ เพราะอะไร เพราะคนมันมีเวรมีกรรม เวลาเศษส่วนๆ พระ

อรหันต์ สิ่งที่ไม่มีความทุกข์ในหัวใจ แต่สิ่งเศษกรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ
ปรีณิพพานไป คืมน้ำ

“อาณนที เรากระหายเหลือเกิน”

เขาวานันนะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทุกข์ไม่ได้

ไม่ใช่ มันเป็นธาตุขันธ์ ความเหนื่อยล้าในทางร่างกาย แต่ในหัวใจไม่มีสิ่งใดเข้าไปถึงสิ่ง
นั้นได้ เข้าถึงสิ่งนั้นไม่ได้ เห็นไหม

ฉะนั้น สิ่งที่ว่ามันกระทบกระเทือนได้เฉพาะร่างกายนี้เท่านั้น เศษส่วนของกรรม ถ้า
เศษส่วนของกรรม เวลากรรมมันให้ผลไง ถ้ากรรมมันให้ผล มันก็เรื่องของกรรม เรื่องของวิญญู
เรื่องของโลก แต่ถ้าเรื่องของธรรมๆ เหนือวิญญู เหนือโลก พ้นจากโลก นั่นเป็นข้อเท็จจริงใน
พระพุทธศาสนา

พระภายนอก พระภายใน

พระภายในต้องฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามข้อเท็จจริง แล้วถ้าฝึกหัดประพฤติ
ปฏิบัติตามข้อเท็จจริง เป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตวิญญูโก เป็นสมบัติของจิตดวงนั้น

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวิญญู แล้วมันเป็นวิวิญญู พ้นจากวิญญูไป มันเป็นอย่างไ

ถ้ามันเป็นอย่างไร มันเป็นสมบุรณ์ในหัวใจดวงนั้น

เพราะจิตไม่เคยตายๆ เวียนว่ายตายเกิดในวิญญู จะตกระกำลำบากขนาดไหนมันไม่
เคยตาย มันพ้นเวรพ้นกรรมมันก็กลับมาเป็นปกติ เวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์ จิตนี้ไม่เคยตาย แล้ว
พ้นจากวิญญู วิมุตติสุข สุขสมบุรณ์แบบในหัวใจของตนที่ไม่เคลื่อนไหวไปกับวิญญูนี้ นี้อยู่ใน
พระพุทธศาสนา อยู่ในรัตนตรัยของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธๆ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม พระสงฆ์ๆ พังธรรมะขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วฝึกหัดปฏิบัติ เราเป็นชาวพุทธๆ บริษัท ๔ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้ เราสร้างบุญสร้างกุศลเพื่อหน่อของพุทธะ หน่อของหัวใจของ

เรา สร้างคุณงามความดีขึ้นมาเพื่อหัวใจดวงนี้ ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนถึงที่สุดแห่งทุกข์
เอวัง